

Onsdagen den 9 November 1825.

Inrikes Nyheter.

Stockholm. Hans Majestät Konungen lästes i dag och i morgon hålla Conseil, till afgörande af allmänna ärenden från de 4 Stats-Expeditionerna. Huruvida några vigtigare beförings-ärenden förekomma, är icke bekant.

Förlidne gårdag, S. M. Drottningens födelsedag, gaf S. M. Konungen stor diner.

Engelska Handelshuset Sam. Williams' fallisement, har, under de sednare dagarne, äminstone bland den handlande klassen här i staden, utgjort ett allmänt talämne. Detta betydliga handelshus, som hufvudsakligen sysselsatte sig med affärer på America, lärde hafwa råkat i för ägenhet genom den i hast förändrade conjuncturen för bomullsaffättningen. Att des balance är betydlig kan slutas deraf, att Londons börs, såsom det berättas, welat förflyta omkring 1 million pund Sterling, till reglerande af husets affärer, men att denna summa ansetts otillräcklig. Man har fruktat, att Stockholms handlande härigenom skulle komma att lida betydligt; men lyckligtvis lära de fleste på mer än minde handelshus draga värlar vara dels införade, dels accepterade, så att förlusten icke torde blifwa särdeles kännbar. Annat lärde förhållandet vara med åtskilliga handelshus i Göteborg. — På cursen har detta fallisement haft en oförmonlig werkan, så att den på London stigit 4 fr. — Åtskillige andra nyligen inträffade händelser, torde här till hafwa bidragit.

Den gällande Tulltaxan.

Skippesfarten för detta år, kallat sitt slut. In till des den åter öppnas, måste vår handel inskränka sig inom förbruket af nu införde waror och produkter

Denna mellantid bär begagnas, för att fastslå en återblick på werkningarne af den nya, med början af detta år, införda tulltaxan, samt att undersöka, des slyktighet. Vår affigt är dock icke, att derigenom vilka inverka på andras, ombudsman, utan fastmer att ledas den erfarenhet andra wunnit wid werksällandet af densamma, till pröfning af våra egna anmärkningar.

Det inslytande tulltaxan haft på statskassan, lemna wi fullkomligt å sido. Swift säger: in the arithmetic of the customs two and two make not four, but only one *), och detta är äfwen vår öfvertygelse, den wi likwäl icke vilja påtruga någon annan. Importartiklarna hafwa under det löpande året varit mindre, än på något af de föregående; deremot måste exporten betydligt hafwa öfverstigit de förestumne årens. Enligt vårt sätt att räkna, — hwarwid wi icke försara efter toma teorier, utan efter landets verkliga inre behof, — gifwa dessa elementer ett facit, hwarmed wi kunna vara fullkomligen tillfreds, och wi äro till och med öfvertygade, att Swift sjelf skulle hårdswer vara ense med os. Wi bekänna derföre öppet och uppriktigt, att det under sådana omständigheter skulle förorsaka os föga bekymmer, om wi erföre, att tullintraderna detta år varit ringare än på de föregående, liksom wi icke heller skulle allt för mycket förbidas, i fall man försätrade os om motsatsen.

Men wi kunna icke underlåta, att, wid detta tillfälle, fastslå uppmärksamheten på ett ganska märkvärdigt phenomen under innevarande år. De kloka stats-economiska grundsätter, at hwilka en nation har gifwit lif och werksamhet, för att öla och stadga sitt eget wälfärd, hafwa haft ett högst wärd-

*) Wid tull-aritmetiken gäva två gånger två icke fyra, utan endast ett.

görande inflytande afwen på vårt land; den förde-
som denna nation sträfvarde att vinna omedelbart
för sig, har på samma tid riktat afwen of. Man
bör hoppas, att detta folk skall icke allenast fortfara
med det antagna systemet, utan of ännu längre
dermed framtrida, samt beönda sig att gifwa de sto-
ra grundsatserna en ännu större utveckling. Deri-
genom skulle vår wälmåga smånigom än mera
föröka: men den oberäkneligaste winst skulle deraf
förri då uppstå, när wi — icke slafwilt efter-
apade hellswa exemplet — utan begagnade detsamma
för att rätt allvarsamt wara betänkte på, att befria
vår handel, vår industrie of vårt penningewert
från de bejor, af hwilka de nu tryckas.

Denna betraktelse leder of tillbaka till den
punkt, hwarifrån wi utgingo. Det kan icke nekas,
att ofsa den nya tulltaxan är hånmande för utveck-
lingen af vår handel of vår industrie. Wi wilja
här lemna hela systemet samt de grunder hwarpå
det hwilar, oantastade, ehuru det wore lätt att
angripa dem, isynnerhet om wi, enligt tidens wa-
na, wille undersöka detta anfall med några
hithörande lärofattor, dem wi kunde widt of
bredt afskrifwa ur den första lärobok i statshushål-
ningen, hwilken föll of i händerna. En så wigtig
sak som denna, hwilken griper så djupt in i statens
organism, kan icke afgöras endast genom bokwisshet.
Den erfordrar mycken warsamhet, en noga kunskap
om alla omedelbart of medelbart inwerkande förhål-
landen, samt ett omsorgsfullt undersökande af hwar-
je serstild del; hwarofre wi hafwa den ofwertygelse,
att nationen måste anstränga sina krafter under
loppet af en hel of kanske flera riksdagar, innan
den hinmer utgrunda det rätta sättet. Wära an-
märkninga skola sträcka sig endast till enkeltida bri-
ster i den gällande tulltaxan, of wi wilja för den-
na gång upptaga en af de huswudsaktigaste.

Lagstiftarne hafwa, wid fastställande af tullpro-
centen för utländska waror, of tusebde wärderings-
män ofwertlemnat beslämmandet af dessas wärde.
Att weta hwad anledning de härtil haft, är för of
ifigtigt; men de följder som en sådan bestämning
kan äga, äro det icke. Sannolikt hafwa de derwid
förutsatt menniskor sådana som de borde wara, of
sådana de i werkligheten äro; of ehuru de delat
detta fel med flera lagstiftare i äldre of nyare ti-
der, of oaktadt att sådant hedrar deras hjer-
ta of rättesfätt, så är det icke desto mindre ett fel,

of ett af det högsta inflytande. Wid nämnde fare-
ring kan det alldeles icke undwiskas, att godtycket in-
tränger sig i lagen, of hwad ännu wärre är, sjeft
blir lagligt, samt medför ett oberäkneligt förderf
för samhället.

Efter hwilken beräkningsgrund kan, t. ex. en
köpman, wid en sådan bestämning, inföskrifwa ut-
ländske waror, då han måste befara, att deras wär-
de kunde utaf wärderingsmännen, aningen af ofun-
nighet, egenfynnighet of hwiten annan affigt som
helt, blifwa dubbelt för högt uppskattadt, hwarige-
nom han, i stället för att efter tulltaxan erlägga
för desamma 25 procent, är nödsakad att betala 50?

Hwad wille en sådan köpman företaga, om en
annan, som afwen inföskrifwit samma wara, haft
den lyckan att erhålla wärderingsmän, hwilka äga
nödiga kunskaper of tillika den billighet, att upp-
skatta dem efter sitt rätta wärde, hwarigenom denne
sednare erlägger blott hälften af den tull den förre
warit twungen att betala, samt följaktligen kan säl-
ja dem till ett lägre pris of likwäl med förde, ur-
der det han kan afslåta sina endast till ett högre, of
det oaktadt med förlust? Sådana fall kunna inträ-
fa afwen på en of samma ort. Men om wärderinge-
män på olika ställen icke äga lika insigter, of skil-
ras af olika system of affigter, — om det på dessa
olika orter icke försares efter samma grundsatser,
hwilken stillaktighet, hwilken förwirring i waruhan-
delns gång måste icke deraf uppstå?

Allt warornas wärde bestämnes af twänne wär-
deringsmän, of om dessa icke kunna blifwa ense om
wärdet, desamma skall afgöras af en tillkallad tre-
dje, detta afhjelper icke oflgenheterna. Den ena af
wärderingsmännen kan hafwa ett sådant förtroende
till den andras insigter, att han förenar sig med he-
nom; afwen kunna bägge wara lika ofbekanta med
warorna, of hafwa lika affigter, hwaraf ofundwil-
ligen måste uppstå förlust för köpmannen.

Gäremot kunde man inwända, det lagen tillä-
ter den köpman, hwaras waror blifwit för högt upp-
skattade, att, emot sålunda ofatt wärde, ofwertlem-
na dem of tullstyrelsen. Wi wilja icke ofwertstida
de gränser utrymmet i detta blad medgifwer, hwar-
ofre wi of uppsjuta det utförliga beswarandet af
detta inkast till ett annat tillfälle: wi wilja här
ansföra endast ett fall; tillräckligt att wisa tomheten
af hela inkastet.

Vårt land äger ett betydligt antal fabriker af alla slag. Om vårt fabriks-system är riktigt eller icke, om dessa fabriker äro för samhället fördelaktiga eller icke fördelaktiga, det vilja vi ej här undersöka.

Öf tillfyllestgör det factum, att vi äga dem; och i detta fall bjuda rättvisa och klohet, att vi tillåta vidare söka att skydda desamma. Antag och, det vi wore komne till den fullkomliga öfvertygelse, att hela vårt fabriks-system är ganska skadligt, och att man, i stället för att anstränga sig till des upprättställande, handlade mycket ändamålsenligare och mera svarande emot nationens fördel, i fall det tillåts de utländska fabrikerne en fri och obehindrad tillflykt, samt wore tillgiltig wid undergången af de inhemska: så skulle dock all rättvisa fordra, att vara betänkt på huru de närvarande fabriks-ägare på något sätt kunde hållas skadeslösa, emedan de, af förtroende till lagstiftningen, af förtroende till den gifna uppmuntran, hafva använt sina kapitaler till fabrikers anläggande, och det wore hårdt om de nu, efter en söld af år under ansträngning och arbete, skulle förlora sitt kapital eller lida förlust deraf. Vid erkännandet af deras billiga fordran om skadesersättning, äro vi endast rättvisa, men ingalunda ädelmodiga; ty hvad nationen uppoffrade till ersättning åt dem, det skulle densamma så fullkomligen ersatt, genom fördelarne af en fri utländsk tillflykt. Men om vi ej wille vara billiga, samt icke erkänna anspråket på ersättning, så råder dock kloheten öf att i alla händelser handla warsamt och försigtigt, på det att vi ej måtte lättförfärligt förslöra det stora nationalkapitalet, som är nedlagdt i dessa fabriker. Och i fall rättvisa och klohet, i det ögonblick vi äro fullt öfvertygade om de inländska fabrikerne skadlighet, ålägga öf sådana pligter, huru mycket förr måste vi ej hafva att uppfylla, då vi anse inländska fabrikerne såsom högst fördelaktiga. Den ringaste af dem skulle väl vara, att icke lägga några hinder i vägen för desamma uppkomst och fortgång. Vi vilja undersöka huruvida vår tulltaxa svarar emot denna fordran.

En stor del af våra fabriker behöfva sina rudimaterier från utrikes örter. Om dessa beskattas högt, så försvaras våra fabrikers tillflykt med utländningen. I fall ett skäpund ull kostar den Swenska skades-fabrikanten lika mycket som tre för den Engelska, så är det klart att den förra, oaktadt likhet i alla öfriga förhållanden, icke kan försälja sin vara

för så lågt pris som Engländeren, och måste således öfwer allt blifwa af honom underbjuden. Men om nu desutom rudimaterien af värderingsmännen uppskattas till sitt dubbla värde, om fabrikanten, i stället för 25 procent, måste erlägga 50 eller 75 i tull, huru skall han då kunna måta sig i tillflykt med utländningen?

Men i fall nu fabrikanten verkligen måste beskatta sin rudimateria med 50 a 75 procent, och derjemte sjelfwa fabrikatet får införas med erläggande af endast 25 procenta tull, skall han då icke förtvifla om widmagthållandet af sin fabrik?

Wille man äfwen här på svara: fabrikanten kan i sådan händelse sälja sin vara åt tullförelsen, efter det äsatte värdet, så må man tillika besvara den enkla frågan: hvarmed skall han då underhålla sin rörelse? Skall han upphöra dermed; skall han beröfwa sina arbetare, dem han antagit, tillika med deras familjer det nödforstiga uppehållet? Och huru går det med hans kapitaler, nebligde i hushåll, redskap, o. s. w.? Ingen vill löpa dem; ty ingen kan, under sådana omständigheter, anlägga fabriker, och hans arbetare, med deras hushåll, falla snart fattig-inrättningarne till last.

Ytterligare kunde man invända, att rudimaterierna utgåra wid fabriker endast en ringa del, följaktligen kunna deras slegring genom tullafgiften icke hafwa så betydliga följder. Vi vilja medgifwa att detta kan vara fallet med några: med många är det icke; och vi kunna uppgifwa ett antal, der rudimaterien är hufvudsaken, och wid hvilka blott arbetslösheten och råntan för kapitalet winnes, — och sådana äro lättast försörda.

Det hör ej till vårt ändamål, att uppräknat enskilda omständigheter. Den klagan man för det närvarande hör, är så allmän, att en hvar kan lätt finna härtill passande fall. Vid tulltaxans allmångbrände föllde vi samma omböme, som vi nu nedskrifwit, och vi hafva gjort detta fälla, emedan erfarenheten wisat, att vi icke irrat öf. Personligen har förf. hvarken fabrik eller något handelsintresse, utan blott det stora, att allt godt tycke måtte aflägnas från våra lagar. *Dehn*

— + —
Något om den Swenska Theatern.

De som utomlands sett skadespel uppsåras, eller eljest kunna uppfatta en idé af hvad skadespel böra

vara, äro belade i afseende på ombudet om de Svenska Spectaclerna. En granskares blick dröjer naturligtvis helst wid de Kongl. theatrarne, så väl beröfva re att dessa förste det yppersta, wår nationala skådebanan kan uppvisa, som derför att de utgåra plantskolor för landtorrernas skådespelare, och i allmänhet anses för de mänster, efter hvilka filia-theatrarne böra bildas. Både det loford och det tadel, hwilket man är förbrant att ut säga i hänseende till theatrarne utom hufvudstaden, kommer fördenstull att till en wiß del återfalla på de Kongl. theatrarne. Om man åt dessa sistnämnde egnar sin granskande uppmärksamhet, och will efter dem bedöma de öfriga, så har man emellertid wißerligen ej gjort den Svenska scenen någon orättwisa. Att mången ej kaner sina binstningar uppfylla af Stockholmska skådebanan, är ett beståndt factum, och den frågan framställer sig då själfmant, huruvida felet ligger i det belas anordning eller i detaljerna. Wi skola genom efterföljande utveckling af förhållandet söka beswara den, och anse oss för detta ändamål först böra sätta oss wid de speciella hjälpmedlen för den theatraliska föreställningen, samt derifrån öfvergå till dennes egentliga beståndsdelar, eller det dramatiska innehåll (texten) och actionen.

Hjelpemedel äro decorationer, dans, sång och instrumental musk.

Decorationerna äro på Kongl. theatrarne tillräckligt wädra, för att förhålla hwilken skön representation som helst.

Hwad åter dansen widkommer, så låta solodansörer och dansörer i allmänhet rätt väl se sig, och några äga werklig talent; men figuranterna ge oss ofta en temligen slät figur. Rätt lysande balletter äro dock ej sällsynta, och man tycks hos oss snarare lägga alltför mycken wigt på pantomimer och ballerier. Dessa måste utöfwas ej allenast med den yttersta noggrannhet och det mest spelande lif, utan äfwen med den yppigaste pratt, om de skola kunna ersätta hwad man i dem förklarar af egentlig skådespeleri; och om de uppoffringar, som göras på sådana der artiga luxartiklar, användes på det egentligen dramatiska, skulle otwifwelaktigt någonting nytta förträffligare kunna åstadkommas.

Instrumental musiken utgör wißerligen opera-

spectaclernas mest lysande sida. Så andra hufvudsakernas capeller kunna, enligt kånnares wittnesbörd, anses öfverträffa det Svenska Kongl. capellet. Likwäl gäffer detta endast och allenast om orchesteren till operan; den till dramatiska theatern står, både i hänseende till särdraghet i utöfrande och till wal och omwärling af musikalier, under till och med en och aman theater-orchester i landsorterna. Men har derför ofta rättwisligen förundrat sig deröfwer, att ej opera-personalen, så widt rummet kan medgifwa, äfwen uppför musiken på Kongl. mindre theatern, helst denna är lika Kongl. som nästn operan. Då det nu jemwäl är af ålder kändt, att nästan alla stora musk-kompositörer haft det infallet, att gemenligen sätta musk till dramatiska obetydligheter eller dåligheter, så måste man i Stockholm alltid gå på operan endast för muskens skull, på dramatiska theatern deremot aldrig af detta skäl, så wida man ej på sednare stället wäntar sig någon mindre sångpies, och i en sådan will höra en wacker röst; ty äfwen hwad sången angår är Stockholms theater-publik ej wäntotad. Med oändligt njöje har man hört Hr Sellströms melancholiskt rörande, samt Hr Fahlgréns kraftfulla stämma, och man kan ännu förhå sig öfmer en Mans. Widerbergs klara och klangfulla, och Fru Lindströms täta och behagliga röst, samt af Fru Sewells konstliga exekution; att ej förtiga Mansell Enboms utmärkta natursgäfwor i detta hänseende.

(Slutet följer.)

På denna Tidning, hwilken jemwäl nästa år kommer att fortsättas, kan, till årets slut, prenumereras med r. Rdr 24 f. Banco. — De som till detsamma wilja insända bidrag, behagade göra det under adress till Redactionen af tidningen Romanen, eller också genom inlemnande i Hr Normans och Engströms bokhandel.

Stockholm, tryckt hos Carl Gustaf Holm, 1825

R o m e t e n.

N:o 13.

Lördagen den 12 November 1825.

Fritzes Nyheter.

Senaste förlidne onsdag lära några befordringar icke ägt rum. Det berättas att frågan om återbesättandet af det lediga Presidentembetet i Stats-Contoiret ofördröjligen skall förefomma, och man anser det vara säkert, att Presidenten Friherre Edwensblid kommer att utaga denna plats.

Stats-Secreteraren för Ecclesiastik-ärenderne hade förra torsdagen föredragning i Stats-rådet. Det tros att, bland annat, utnämning då skett till biskop i Westeraås. Det berättas att Domprosten Doctor Wikman härwid kommit i åtanke. Några fullt tillförlitliga underrättelser här om äga wi likväl icke.

Nyhet om förordnandet af en embetsman, som på Justitia-Cantzlers-embetets wägnar skall förelaga resor i Skåne, för att underrätta sig om förhållandet med de ofta förnyade förbrytelse mot lurenträgeri och tullförfattningarne, widtaga stråffiga åtgärder för att befordra de brott ige till straff o. s. w., har nu bekräftat sig. Hofrättsrådet och Riksdagen Friherre Leijonhufvud har härtil bifvit utsedd. Wi önska uppriktigt, att ändamålet med H. R. Friherrens förordnande helt och hållet måtte winnas; men wi äro långt ifrån att derom wäga göra oss någon säker förhoppning. Några få upptäckta brottslingars bestraffning betyder, i detta afseende, icke mycket. Swärligen skall begäret efter winning gifwa wisa för den fruktan, som härigenom möjligen wäcker, så länge ingen öfvertygelse sanctionerar lagens stadganden.

Om vår tids Religiositet.

(Fortf. och slut från N:o 11.)

Den sanna kyrkan, liksom den sanna staten, är en idé, hwilken i sinlighet alldrig kan realiseras,

och huru hwarje försild verkeligen bestående kyrka, liksom hwarje bestående stat, äro försd till. Då nu dessa endast äro möjliga såsom inskränkingar af idéen, måste, för att grunda dess rätt och underhålla intresset för dess betydelse, liksom opposition inom staten, protestantism inom hwarje bestående och sanctionerad kyrka wara lika så nödig, som oundwisklig. Men om denna protestantism sjelf stämpar sina infäst till dogmer, och fordrar ett blint erkännande af dem, såsom det enda rätta i en från den allmännare kyrkan separerad församling, då uppkommer ett, genom intolerans och profetismakeri wanligen utmärkt, sectwäsende, i hwilket det ästa religiösa fullkomligen gått under. Wid tillfällen då dylika secter uppkomma, är det som kyrkans lärare kunna wisa äktheten af den anda, hwilken iswar dem, mindre i ett formligt och hästigt bestridande af irremeningarne —, hwilket tyvär! icke alldeles uteslufwit i afseende på läsa-secten i Norrland —, utan i ett fördubbladt bemdande, att i så mycket klarare och hårligare gestalt framställa den rätta ära, dem till för att förkunna.

Ätså hafwa våra prestes varit mycket verksamma, och på de sednare åren hafwa ett wida större antal predikningar i tryck framträdt, än under de föregående. Äro nu dessa tryckta predikningar, — och om andra kan naturligtwis icke här bli fråga —, motswarande prediko-idealet, enligt hwilket det är en god predikan, som helgiuten utgår från talarens hjerta, för att hos åhöraren göra någon af Christendomens wigtigaste sanningar kraftigt leswande, till hans tankars ljus, hans känslas uppbyggelse och hans leswernes förbättring? Eller be-sanna dessa tryckta predikningar, de estertänkliga orden af en bland vår tids ädlaste män och snillri-

kaste författare *): "När folket ej mera kan höra, eller vill höra, eller tål höra, kan prästen ej mera vara predikare; äfwen han b'ir en skrifwande wältalare!" Att de äro tryckta, och det genom talarnes egen omsorg, wäcker emot dem werkligen en fördom. Ty, hwarfdre har han låtit trycka dem? Naturligtwis antingen för att werka i en större krets, än inom den församling: hvars lärare han är; eller för att i det allmänna låta sig beundras för sin fromhet eller sin talegåfwa, och i båda fallen råder han en fåfänga, icke tillhörande den äkta kristliga läraren, hwilken ju mera han såsom sådan arbetar i stillhet, ju mera werkar han med wälsignelse.

Då här naturligtwis icke kan wära skället att granska samtliga de hos oss sedan år 1810 utkomna predikningar, i hwilka åtminstone i de flesta, man råder en, mot den föregående tiden, ändrad, mera bibliotek, wilsa wi, för att åtminstone genom ett exempel göra våra åsigter mera åskådliga, anför en och annan anmärkning, wid en nyligen utkommen predikan, hwilken genom det stora och allmänna berömden ämjustit, förwårswat rätt gälla såsom de öfrigas representant. Demma är

Predikan på Jungfru Mariæ Bebudelsesdag, hålten uti H. Trefaldighetskyrkan i Upsala 1825, med betraktelsesämnet: "Qwinnans ära inför Gud och menniskor."

Talaren hess har insett det wanpassande i detta ämne för ett tal från predikstolen, och yttrar sig derföre: "Skulle det wära otillåtet eller behöfwa ett förswar, derföre att det är sällsamt, att äfwen från detta heliga rum serskildt tala till qwinnan? Nå werlden häruti finna ett ämne för leedde eller undran, för tadel eller fördomelse; här är Ordet mitt; — dock icke mitt, utan Hans, som mig såndt hafwer." Detta är redan ett elakt tecken; hwer talaren minsta twefkan om rättigheten eller tillhörigheten af sitt ämne, är det naturligt, att han ombittigen skall kunna gifwa åt sin behandling den kraft, den andans bewisning som man wäntar att höra från kyrkans talarestol. Annars har han rätt deruti, att detta ämne icke må förkastas endast emedan det är sällsamt. Det betyder samerligen mindre än intet,

*) S. B. von Schwerins Bidrag till Talspråkets Charaktär.

om det werkligen är Hans, som hono m såndt hafwer. Förhåller det sig så? Kan mbittigen, efter kristendomens lära, qwinnan, kan någon menniska hafwa någon ära inför Gud? Hade predikanten welat såsa åhörarnes uppmärksamhet på det helgande af qwinnans moderliga fall, hwilket Guds nåd tillwägabragt derigenom att han låt sig, såsom menniskoflägrets frälsare af qwinna födas, eller derpå, att kristendomen insatt qwinnan i de allmänna menniskoförättigheter dem hon, under gamla wärlden, saknade, eller a. s., då hade han walt ett ämne, hwilket kunnat leda honom till utwecklande af det, som måste wära hwarje predikans föremål: kristendomens heligaste grundläror; men han hade ändå alltid haft det att förswara, att han, såsom predikant kallad till lärare för alla sina åhörare, endast ställer sitt tal till ena hälften af dem. Ursägten derför vill talaren hafwa framställt i dessa ord: "Wärfeligen kunde och Jesus, fastän han predikade ett Evangelium, som tillfredsstälde både tankens forskning och hjertats tro, utwäl alltid tryggare räknas på den warma qwinnoökänslans, än det ofta kalla twiflande mannsförståndens öfwertygelse." Hwarifrån är denna underrättelse hemtad? Hwilen af de helige Guds män, som upptecknat Jesu gerningar och tal har wäl berättat något sådant? Och ännu mera, kan wäl någon bland Jesu häftiga underwotningarna utpeka ett enda tal, i hwilket han egentligen gått ut på att uppstaka qwinnoökänslan? ett enda, der han icke tillika gifwit Ihus åt åhörarnes förstånd, i det han gaf wärma åt deras hjertan? Strarr nedanför det nyb anförda läses: "Under sin lefnad, då han, misstänkt och ofundad af Israels Mästare, förflid af Judäländets trånghjertade män, irrade omkring såsom en flygting och hade intet, der han kunde lita sitt huswud till, sökte han fristad och fann deltagande hos fromma qwinnor." Men ingenlides förtäljer den ewangeliska historien, att Jesus erkom sökte någon qwinna, för att hos henne få härberge. — På ett annat ställe heter det: "När qwinnan lider, så lider hon i stillhet, utan uppseende, utan buller. Hennes lidande är mera en tyfnad om glädjen, än ett tal om sorgen." Hwilen sökt och konstlad antithes i en predikan! Men det satt å sido, är det ju mot all erfarenhet att qwinnans sorg skall wära stillare än mannens. Just hennes lifligare, häftigare känslighet, gör det natur

ligt, att hennes smärta skall mera högljudt gifwa sig tillkänna; hwadan äfwen, enligt flere religionsbruk, gräfer för wid sorgliga tillfällen varit förordnade.

Talaren afdelar sitt ämne sålunda: Qwinnans åra består 1:o i mildhet, kärlek och godhet, 2:o i ärbarhet, tuft och blygsamhet, 3:o i sinne för det husliga lifwets stillhet, slit och anspråkslösa dygder, 4:o i fromhet och gudsfruktan. Men männe icke denna uppställning är nog utlig? Wär cathedes lärer, att kärlek och gudsfruktan äro källan, hwarifrån alla gerningar flyta skola, som i lagen besaldia äro, så att äfwen kärleken till nästan här innefattas. Hwarje sannt riktad begrundning lärer oss, att gudsfruktan ej blott är wisshetens, utan äfwen all sedlighets, all menskelig dygds grund och upphof. Är det så, då innebära ju redan fromhet och gudsfruktan uti sig all denna mildhet, kärlek och godhet, denna ärbarhet, tuft och blygsamhet, alla dessa husliga dygder predikanten uppräknar. Med en riktig utveckling af hwad fromhet och gudsfruktan betyda, och hwilla pligter de innefatta, hade allt det förutgående varit öfverflödigt.

Allt nu öfvergå till slielwa detaljerna wore kanste allt för widlöftigt. Wi hafwa icke angifwa de förnämlia bristerna; äro anmärkningarne ej byggda på en fast grund, skall det vara war högsta förändjelse att se dem rättade. Ett och annat tillägg kunna wi dock ej undertrycka. Es förefaller tonen i denna predikan allt för mycket icke och sentimental. Ofta mblta oss bibliska språk, dit fatta man wet ej hwarföre. Der sådana användas, wäffe de lita tyckligt wäljas och inpassas, som i en Forsberg's predikningar, måhända af naturen den rikast utrustade af alla nyare andeliga talare, ehuru allt hos honom, så utveckladt som det nu befinnes, framställer sig mera såsom utkast än utarbetade tal. Wi hafwa anffert allt det föregående, icke för att i ringaste mån nedfatta eller afdraga något från den ära som tillkommer den af oss alla lika upprigtigt högaktade predikant; men för att gifwa en wink om de mbliga afwägar, för hwilka äfwen en tydlig talare kan vara utfatt. Hans ryktbarhet, såsom sådan, är alldeles icke byggd på denna product, swars swaghet ingen lärer bättre inse än han sjelf; och wi wetta att han förut med wida högre kraft förklarar det heliga ordet. Då han, såsom hwarje annan protestantisk prest, är ålagd att tidt och ofta uttänma sig i predikningar, bdr det ej förundra någon,

om han också en gång prefferat en swagare predikan. Besynnerligt är dock att han till offentliggörande walt just denna, i hwilken tidens maner: ett kärnlöst skal af hoppadtade bibelspråk och religiösa teserätt, så skarpt framstår. Att den, detta oaktadt, b. ifwit så framför andra berömd och så eftersökt, att af densamma redan en ny upplaga erfordrats, gör den i synnerhet märkwärdig; ty derigenom har man en antydning på hwad den större allmänheten i detta affeende önskar, och således ett tecken på characteren af tidens allmänare religiositet, hwilken tydes mer ligga på ytan, i en sinnlig inbillnings spel, öfvergående sentimental uppswallning, åstadkommen af wisa rethoriska phraser och söta bilder, än uti en i hjertats djup samlad harmenist känsla af hela menniskan, med waraktigt inflytande för hela lifwet.

Något om den Swenska Theatern. (Fortf. och slut från N:o 12.)

Churu wårt land gjort ganska litet för stadespelerens bildande till konsinär, så kan dock den Kongl. scenen framwisa åtskilliga, åtminstone partiella försjenster i actionen. Wand andra ser man der twen-ne stora talenter, af hwilka den ena, ett strålande minne från den sniltrike Gustafs glada tidehwarf, hotar med förswimmande; den andra, en triumph för war egen tid, framträder allt mer och mer rikt läswande. Den ena är Hr Hjortsberg, som beherrskar hela det komiska området och i denna eger-skap nått en hög grad af fullkomning; den andra är Hr Almbf, hvars rika anlag och redan utbildade stora tragiska förmåga, lemna den gladaste utsgt för allmänhetens förhoppningar. I synnerhet i affeende på manerens ädelhet och ridderliga elegans, och i allmänhet mimikens säkerhet och fulländning, intoger Hr Albergson en ganska upplösd plats, och hans owanliga virtuositet wisar på ett lysande sätt, hwilket mästarekap man genom ett ändamåtsenligt theatraliskt studium kan ernå. Em måhända ingen annan af de agerande, till den grad som de nämnde, äga något universellare anlag, så träffar man icke des mindre hos åtskilliga af dem en och annan, till och med utmärkt, isolerad försjenst, hwilken dock står på olika fulländningsgrad. Så igenkänner man t. ex. hos Fru Erikson det milda behaget och den qwinnliga älskwardheten; hos Fru Lindström

det småtåka, det småqvicka, det naiva; hos Mam. Strömstedt det djurst skakande; hos Fruarna Åbergson och Deland den säkra uppfattningen och återspeglingsen af gwinligheters parodiska sida. Hr. Torsslow återger med mycken ledighet det ungdomligt öfwerdådiga och åstwardt själfswådiga, och skall kanske med tiden och när han kommer till nog själfständighet, för att kunna lemna sitt från Hr. Åbergson i allmänhet lånta maner, äfwen tillwinna sig en egen märkwardighet uti det rent tragiska; och då Hr. Torsslow öfwerhuswud har tonen för sig, hwilket alltid för en ung konstnär är en lycka, fastän och en farlig profwofen, så kan man äfwen härigenom hafwa mycket af honom att hoppas. Hr. Sewelin är rätt lycklig i framställningen af det wäpiga och i allmänhet af caricaturen, liksom Hr. Berg af det lätta och lustiga. Hr. Sahlgren har af publiken ofta förordat ett rätt wäl bifall för flere wäl utförda roller, o. s. w. Om eleverna kan man ännu ingen ting bestämt yttra.

Sedan man nu widbrer allt hwad som hör till formen i den theatraliska föreställningen, återstår endast att bedöma själfwa innehållet i den arten, eller de theaterspjoken som uppföras. Om blott så originaler stå antecknade på repertoiren, bbr sådant ej wälka mycken förundran, då dramatikern gemenligen är blomman af ett lands witra bildning, och wår witterhet hittills ej hunnit till någon högre utvecklingspunkt, än knoppningstiden. Några rätt goda comedier från Gustaf den 3:des tid råkar man dock på; men eljest måste publiken tillfs widare undfågnas med utländska saker, af hwilka, om något litterärt prohibitivsystem finnes, o. naktligen hwarjehanda borde hänfödas under rubriken af till införelse förbudna artiklar. Utom Hamlet och Maria Stuart, hwilka besynnerigt nog numera högst sällan uppföras, har knappast någon eröda product af högre konstwårde wunnit inträde på skådebanan, och enkannerligen hwilar öfwer tragedien i detta fall ett hårdt öde. Det intressantaste af de utländska warorna äro utan motsägelse hwarjehanda Franka småpjecer, hwilka ofta fördelaktigt utmärktas af en ledig och wäl anlagd intrig, en skämsam och naturlig ton, samt ett fritt och småqvickt språk. Hwarfdre bland så många, och till en del äfwen goda öfversättningar, wi äga från de stora mästarna Shakspeare, Goethe, Schiller,

Dehlen och Schiller, och andra, ingen, utom de twarne öfwan nämnde, fått burskap på Stockholms teatrarne, ehuru hela det öfriga biöade Europas teatrarne publik har tillfälle att beundra dessa dramatiska hjerars ewiga snillestoser, är en sak som näppe igen någon kunnat göra sig rätt reda för. Det är till och med inom Sverige ej så alldeles ömwanligt, att så se sådana herrliga stycken, och framför andra är Hr. Djurström utmärkt i att gifwa dylika pjecer. Billigtwis bbr man kunna wänta sig, att en upplyst theaterdirection för de Kongl. spectacerna, ej skall längre låta sig öfwerträffad af en öfver en nomadisk skådespelare-trupp. Då theatern i sin ide ingalunda är en plats för den syflosse att ödda den, eller för den säfånge att winna nya förordar, utan skall wåra ett fœerike af konstens förtröning, bbr man också på den träffa det högsta, som menniskoshullet i dramatisk form uttänkt och utfört af sannt, hönt och stort. Endast då kan skådespelaren känna sig inspirerad, endast då kan skådeledaren öfwas på förtröningens wingar. Att man i sakernas närmande ställning der oakadt har en allmänhet, som besöker theot en, är mindre förunderswårdt, än att man wærtligen kan ha tillfälle att då och då blyndra öfver en hos de spelande, hwilka hos oss mäste eget gen bi da sig se swa; ty utom Hr. Åbergson, hwilken sett och studerat La ma, har ju knapt någon af den agrande personalen fått se något bättre, än hwad wårt land kan åstundinna. De måste taga allt ifrån sitt hjerte, och det är wærtligen då ett halft underverk, att wi kunna äga sådana män, som Hjortsberg och Almbf. Men detta bewisar dock ingenting mera, än att Sverige häruti, liksom i annat, har stora tillgångar inom sig, ehuru de alltför ofta förspillas. Utan twiswel skulle resultatet ufalla helt annorlunda, om den spejande sig en roe, i hwilken han skulle wälja sammanfåta sitt innersta wåfnede, i stället för att han nu måste, i ett tillstånd såsom på sträckbanen, twinga sig att söka effect genom uttalande af en öfwinning, än ha ffama, än alldeles själfwa tankar, af hwilka hans själ ej känner någon rörelse. Svenska witterheten har nu igen bifwit riktd med Stagiska witterheten, utan att jemnföre se det öfwersta wår dramatik kan uppwisa. Man wäntar otåligt att så erfara, huruvida theaterstyrelsen ännar begagna något häraf, för att blomsterfirs sina annars nog förortade lustgårdar.

Rättelser.

N:o 12, sid. 2 sp. 1 r. 9 nedifr. st. af desas, l. af wis sa utaf des sas. — Sid. 4 sp. 2 uppgifwes, att orkestern på Operan och Dramatiska theateru skulle hafwa alldeles olika persona; hwilket, såsom oriktigt, härigenom rättas.

Stockholm, tryckt hos Carl Gustaf Holm, 1825.

R o m e t e n.

N:o 14.

Onsdagen den 16 November 1825.

Inrikes Nyheter.

Stockholm. S. M. Konungen höll förlidne gårdag conseil. Man förmodar att den lediga Justitiaz-Rådse-platsen derwid blifwit återbesatt.

S. K. S. Prinsessan Sophia Albertina lärer i slutet af denna månad inflytta till hufvudstaden.

S. Ex. Herr Grefve Sandels lärer i slutet af denna, eller sednast i början af nästa månad, med sin familj, återresa till Norrige. Det tyckte en annan tidning omtalat, att S. E. årnade lefna sin plats såsom Riksförhållare i Norrige, samt att denna plats skulle intagas af S. Ex. Herr Grefve Adlersparre, är således troligen ogrundadt.

Ypöfins och musikens wänner skola säkert med nöje erfara, att den nya upplagan af Frithiof, som inom kort lemna präsen, kommer att åtföljas af twenne musikbilagor, utaf en bland våra förtjenstfullaste inhemska compositörer, Herr Crusell. De romanfer han till musikalisk behandling walt, äro Ingeborgs klagan, och Wikingabalden. Äfwenledes lärer denna upplaga blifwa prydd med en titelwignett af Herr Professor Sandberg, hwartill ämnet är taget ur den fista romansen i Berfsoningen.

S. d. Legationspredikanten Mag. Berggren, kofant för sina resor i flera af de Turkiska länderne, är nu sysselsatt med utgifwandet af sin re-

sesjournal. Första delen, hwilken lärer utkomma i wår, skall innehålla: 1:o Resan härifrån till Wien; 2:o Derifrån till Triest; 3:o Seglats derifrån till Constantinopel; 4:o Beskrifning öfwer Constantinopel; 5:o Resan derifrån till Syrien; 6:o Kort öfwerfikt af Syrien; 7:o Biståndet på Libanon; 8:o Resan derifrån till Damas; 9:o Derifrån till Basra och Öde Arabien; 10:o Resan från Damas till Aleppo längs Anti-Libanon, genom Homs och Hama utmed Drontes och genom Drontes-delen; 11:o Biståndet i Aleppo; 12:o Resan till Antiochia och Seleucia; 13:o Resan till Laodicea och derifrån längs Syriska kusten till Sidon; 14:o Sjöresa derifrån till Egypten; 16:o Resan derifrån till Cypern och från Cypern till St Jean d'Acre. Denna del kommer jemmwal att innehålla äfkilliga plancher och kartor. Herr Berggren har äfwen ett annat arbete under härber, hwilket tryckes i Petersburg, under titel: Dictionnaire Français Arabe, à l'usage des voyageurs et des Européens, établis en Syrie et en Egypte, kommer att innehålla omkring 100:de ark in quarto.

Recension.

Lärobok i Swenska Kameral-lagfarenheten. Förfökt af Lars Georg Rabenius, Ph. o. J. U. D. Jurisp. Oecon et Comm. Prof. 1 delen 256, 2 delen 258 sid. Upsala, Palmblad, 1825.

Författaren af denna lärobok är den första, som försökt att i ett fullständigt system, beståndt af allmänna begrepp och deras historiska utveckling, ordna den mångfald af förestiffter rörande Sveriges

fammarverk, hvilken finnes spridd i äldre och nyre, mer eller mindre oförändradt gällande, författningar. Botin lemnade sin rättvisligen berömda Beskrifning om Swenska hemman och Jordagods ofullbordad; men, äfwen om den blifwit fulländad, hade den omfattat endast en del af föremålen för en Swensk kameralists studier, och genom sin widlöftighet blifwit otjenlig att användas wid den academiska undervisningen. Lundeqwists och Sellings bekanta arbeten, ehuru nyttiga för embetsmännen i dess tjenste-utöfning, äro dock endast reperieter, i hvilka författningarnas stadganden kunna under wiåa rubriker uppställas; men de sammanföra icke dessa stadganden till något vetenskapligen uppställt system, och bestämma ej begreppen om de särskilda ämnen, som ett sådant skulle ordna. Det är således en vigtig brist i vår civilistiska litteratur, kånbar isynnerhet wid universiteten, som Professor Rabenius sökt afhjelpa; ett af hindren för Swenska embetsmäns grundliga bildning, hvilken han welat undanröddja. Denna hans åsigt och den fäker igen mångåriga möda han använt, för att verkställa densamma, skulle allena berättiga honom till allmänhetens erkånssamma åktning, om också hans swåra företag wore mindre wäl utfördt, än det, såsom ett helt betraktadt, efter recensentens omdöme, werlligen är.

I företaget har författaren, hwilken sjelf kallar sitt arbete ett försök, uttrat den förmodan, att brister och fel der kunna upptäckas; men också sitt hopp, att "det rigtiga och gagneliga wore rådarde." Rec. finner detta sednare vara så öfwerwägande de förra, att en billig granskare icke torde böra säga sig wid de föga betydliga och wist icke många mistag eller ofullständigheterna, så framt han ej efter författarens begäran, inlädt will meddela honom sina anmärkningar, för att "kunna begagnas åtminstone under wetenskapens framställande för den studerande ungdomen." När man betånker swårigheten, att, ur den orediga massan af nästan oräkneliga gamla och nya författningar, urli ja från det numera icke användbara, det som bör anses ännu gällande, samt framställa detta i den sammanträngdhet en lärobok fordrar, och när man derjemte lemnar uppmärksamhet åt författarens förklarande, att han icke haft tillfälle att under praktisk handläggning wid kameral-ärenden "inhemta intuitif sakkunskap", samt

att de ämnen han nu framställt, endast utgöra "en del af hwad han såsom akademisk lärare har att förredraga"; så kan man ej med skäl wånta att detta arbete, det första i sitt slag, skall i hwarje liten omständighet wara felfritt. Äfwen uti den på en gång theoretiskt kunnige och practiskt erfarne Botins ofwannånnda werk förekomma origtigheter; men det oaktadt bibehåller detsamma ett ganiska stort wärde.

Den nu ifrågawarande lärobokens förtjenst ärser rec. bestå, mindre uti rikedom af de samlade lagstadganden, en rikedom som någon gång kan ända bordt inifrånkas inom det owikforligt nödwändiga, än i de mångfaldiga föremålen ändamålsenliga classification och fördelning, uti de noggranna bestämningarna af begreppen, samt uti de historiska framställningarnes säkerhet, klarhet och sammanträngda korthet. Härigenom blifwer denna wåglödande bok nyttig icke blott för den studerande ungdom, till hvars begagnande den egentligen är utgifwen, utan äfwen för de mindre grundligen bildade embetsmän, hwilka behöfwa ordna sina fragmentariska förwårswade erfarenhets-kunskaper. Wid de förändringar, som författningarne rörande kameralverket framgent kunna undergå, blifwer det, med denna hjälp, lättare än hitills att riktigt uppfatta hwarje nytt påbud, samt att inslytta det i den elaf och afdelning, hwarifrån det förhållande till det hela kan bestämmas.

I en och annan del torde wäl anmärkningar äfwen wid författarens systematiska uppställning kunna göras; men att utreda detta, äfwen som att lema närmare besked om bokens innehåll, skulle leda till en widlyftighet, hwilken denna recensjonsbestämelse ej medgifwer. Då man uti ett tidningsblad will anmäla ett sådant litterärt arbete, måste man inifrånka sig inom en kort framställning af dess hufwudsakliga wärde, och af den synpunct hwarifrån man anser detta böra betraktas.

A f u s t i t.

Hwad är kärlek?

Hwem kan härpå gifwa ett bestämdt swar? Det är med kärleken som med warm punsch, en eldig kyß, ett wånnskaps handslag, det låter lättare känna sig än beskrifwas. Hwad är kärlek? Swaret

I ärdä finnes hvarken hos Kant, Baumeister eller Schelling, ej eller står det något derom att läsa i Stockholmsposten eller Argus, icke en gång i Herr capitän Lindebergs drömbok. Likväl är kärleken till sin natur lifaså verklig som solen. Kärleken är en Gud, emedan han beherrsar allt. Han har wingar, ty kärleken tål ej något dröjsmål; han är snabbare än vinden, mer brännande än lågan, ännare än dustwan, mer klagande är näktergalen, skönare än månen, mer trånande än afontstjernen. Kärleken är lifwets lif, själens själ; ja han är så skön, så gudomlig, så älskansvärd, så öfwer allt toddy, guldgaloner, lurendrärerigods, kongl. placater, resolutioner, privilegier och skräffattningar, soffercandi och medaljer, att om man fick skåda honom ansigte mot ansigte, blefwe man deraf alldeles hänryckt. Kärleken är wägen till det ädla, dygdiga och gudomliga. Man har alldrig älskat, om man ej tillika i kärleken omfattat allt som är skönt, ofskuldsfullt och lust. Kärleken kan alldrig falla ner till po'yttheism. Föremålet är blott ett, — en sol — en tro — ett hopp. Lärarne och sukarne äro det dagliga offret. Man kan springa sig till lungfot, men ej till kärlek; han kommer som allt, hwilket sändes oswanifrån, opåfallad, wår bödn brutan. Wänt mig i midnatten och det är full dager, om kärleken står wid mitt läger. Sjung en sång och tonar den genom hela werldsrymden, så är det kärlekens. Den ewige flapade werlden för att äga ett föremål för sin kärlek, och döden sprang ur sitt kaos och fick lif. Då böriade rosorna uppsända sitt doft, stjernorna att tala kärlekens ögonspråk. Man säger att kärleken bär bojor. Twert om. Det är just då man afskaffar sig alla fettrar. Kärleken är en befrielse från all förgånglighet. Man afdrager sig det groswa stoffet. Man skärmytstar med ewighetens förposter. Jag skulle wilja påstå, att det högsta bewiset för en ewighet är kärlekens tillvaro. Ingen ting kan helt och hållet dö, der kärleken förnygrar allt. Kärlekens källa är outtömlig. Utom dess äder wore säkerligen den poetiska längesedan uttorkad. Kärleken wet ej af något debet eller credit; han har såsom wåra första trosförwandter allting gemensamt, tårar och liden, fröjd och bedröfwelse, hopp och förtröstan, morgon och afont, spisöl och dubbeltöl. Ej eller wet han af någon politik, ej eller behöfwer han upphjelpa sina af-

färer hos Herrar Roschild et comp. Kärleken behöfwer ingen wäktare. Hwarje pulsflag är det. Kärleken räknar ej några tider efter so- och månsifften. Secunderna flyga efter pulsflagan, minuterne efter sukarne, timmarne efter lyfvarne, och dagarne efter kärleksbiljetterna. Kärleken finnes lifasom Lorents porter öfwer allt. Men han behöfwer, såsom den, först waggas på wägen, innan den blir god. Wänstapen är kärlekens echo. Han upprepar dess sista ord: Ewig. — Allt älskar, blott en waresse icke, afgrundens ande, den olydige, han måste ewinnerligen hata.

Doct kåre läsare, du fattar mig ej, du förstår mig icke, du ser såsom efter någon ting osynligt, obegripligt. Du måste sjelf blifwa kär, för att kunna förnimma, hwad kärlek är.

(Slutet följer.)

III Månen.

Herr Måne! Wänta ej af mig,
 Att jag, som skalder plåga,
 Skall här, så snart han wisar sig,
 Blott complimenter säga,
 Af hwad han gjort och hwad han gör
 Det ganfka liter finnas för,
 Som honom synes hedra.

Betraktom först det ljus han bär,
 Hwarmed så stolt han prädar;
 All werlden wet ju att det är
 Hans hustrus, solens strålar.
 Man känner honom, stactars man!
 Liksom man känner mången ann,
 Som genom frun brisjerar.

Hans dygd är också ej just så kus,
 Som mången will den prisa.
 En dålig wandel inom hus,
 Tycks han på himlen wisa.
 Så snart hans fru till hwila går
 Han straxt en lov i rymden står,
 Och stryker kring om natten.

Då hwarmed lönas han, att få
 Ej nänsin hemma stanna?
 Jo, twennehorn af silfwer stå
 Derför uti hans panna.

Än mer: till olycksräga han
Ej hatt på himlen sinna kan,
Att denna prydnad dölsa.

Det är förlärligt om han då
Sin tröst i bålen söker.
I hafvet plår den stadarn gå,
Och der sin rodnad öfer.
Se der re'n bakom trådens stam
Han uti flogen tittar fram,
Rödbrufsig uti synen.

Den sanna öfafsaligheten.

Såll den, som slipper till att tråla
För fyllandet af en Kommet,
Hvari han nödgas att förmåla,
Hvad som han vet och icke vet.

Den första spalten bär ju fyllas
Med någon nyhet från vår jord,
Hvad som ej duger, må förgyllas
Med bladguld utaf granna ord.

Än han om skepp och gods förtä'jer,
Än han en eldqvamn slår sig på,
En qvamn, som ingen menska säljer,
Och ingen köpare kan få.

Än läser han i almanachan
Om påf-igg och om dyllt mer,
Och ser ej framför sig trollpackan,
Som honom qvasti och smdrhorn ger.

En gång uppå theatern lysa
Han wille, ibland gracers dans,
Straxt bbrjade publiken knysa,
Wid mästerverket af hans swans.

Lyckfälig den, som när det gäller
Fått twenne ben att springa med,
Och när det första stottet smäller
Bakom sitt insändt kropper ned.

Såll den, som trängd af bistra öden
Hwar onös och lördag att stå lik,
Prompt har att gripa till i nöden
Opposition och mosaik.

Såll den, ej tvingad revidera
Sin nåstas bygger eller fel,
I öfbrd ro får conversera,
Han råkar ej uti krakel.

Såll den, när det åt ändan skrider
Och ej diverse mer förstår,
Än räknar hela tretti siber
Af Elers qwar för nästa år.

Såll den, som fastän stormar tjuta
Får en wild opposition,
Får sitt qwar tal till godo njuta,
Med hopp om framtida pension.

Såll den, som i de hårda öden
Prenumeranter tolf dock fann;
Förlåt den trettonde år d öden,
Så när jag glömt den hedersman.

Dot föllast den som ingen kläda
I fingren nästn kommer på,
Han alldrig öper någon wäda,
Att slagen bli häd' gul och blå.

Ly hur man sig betar i werlden,
I trots af all försigtighet,
I ndragning blir den sista färden
Af all vår glans och herrlighet.

På denna Tidning, hvilken femwät nästa år
kommer att fortsättas, kan, till årets slut, prenume-
reras med 1 Rdr 24 s. Banco. — De som till det-
samma willa insända bidrag, behagade gbra det un-
der adress till Redactionen af tidningen Kom-
ten, eller och genom inslämmande i Herr Normans
och Engströms bokhandel.

Stockholm, tryckt hos Carl Gustaf Holm, 1825.

R o m e t e n.

N:o 15.

Lördagen den 19 November 1825.

Snrikes Nyheter.

Stockholm. D. D. M. M. Konungen och Drottningen såldes förlidne onsdag bivitsta spectaclet å kongl. Stora Operan. D. D. K. K. M. M. emottogos med lifliga hurrarop. Samtelige åskådare deltog i Fjolfångens affjungande.

Frispytten gafs nämnde afton; men dess förträffliga musil exsequerades icke med den precision, som man varit wan att höra och med sål berömma. — Afwen machineriet mislykades, hwilket wäckte en billig förundran, då denna piece så många gånger varit gifwen.

Man will nu med säkerhet weta, att Presidenten Friherre Löfwenstjöld skall vara utsedd, att intaga den lediga Presidentsstolen i State-Contoilet, och att Justitiärrådet Poppius skall blifwa hans efterträdare i Commerce-Collegium.

Det berättas, att uti den sistlidne tisdag hållne State-conseil v. Advocatsiscalen Widgren blifwit utnämnd till Afsekor i Kongl. Swea Hofrätt, afwen som att Håradshöfdingen Grandelius erhållit den lediga Håradshöfdinge beställningen i Åkerbo häraderåttis domsaga.

I dessa dagar har ett fartyg hit anländt, hwilket ifrån porphyrverket i Elfdal, medförde en porphyr-urna af hittills osedd storlek. Man uppgifwer att dess diameter utgör 6 alnar; höjden är i förhållande (bertill man nämmer 11 alnar). Detta stöna och kolofala arbete är bestämdt för Rosendal, der det samma redan torde vara uppställt.

Om extrajudiciela bestraffningar och Exceptionslagar.

All samt constitutionel statsförfattning syftar att tillwägabringa hwarje medborgares likhet inför lagen. Betydelsen af denna sats kan icke vara någon annan, än att de lägsta som de högsta, och de högsta som de lägsta af lagen böra njuta fullkomligt skydd, samt, om de bryta, efter lagens bestämning, men också endast efter denna, sedan ransafning föregått, underkastas lika straff för lika brott. Men såsom straff måste allt det anses, hwarigenom, till följande af lagstipande magtens åtgärder, en medborgare i någon mån lider till lif, heder, frihet, hälsa eller egendom. Lider den ena, för enahanda förseelse, mera eller amoralunda än den andra, eller tillgodonjuter han icke samma rättighet och medel till sitt försvar, så har han icke blifwit ansedd lika inför lagen, och ett brott mot honom och mot staten är begånget, der icke en fersild lag är gifwen, som sanctionerar den olika behandlingen. Sådana lagar, sinnas öfwerallt; — wi kalla dem exceptionslagar och de fersilda bestraffningar de medgifwa, benämna wi, så wida de åläggas utan att af lagen vara bestämda och utan föregången ransafning och dom, extrajudiciela bestraffningar. Sjelfwa dessa lagar äro, såsom sådane och så länge de bestå, helliga; men att de ännu bestå, tyckes wisa att lagstiftningen icke, ej en gång i det upplysta Europas friaste stater, uppnått den fullkomlighet, som samhållsideén fordrar. Ty på grund af det anförda wåga wi betwifla, att dylika exceptioner kunna stå i något harmonierande förhållande till principen för en wäl organiserad stat, eller att folkets temporela gagn fordrar af sjelfwa rättsideén en så bestaffad modification. Wi kunna möjligen mistaga oss här

vi; men vi tro att wäret twifwel, i alla fall, wäl
förtjenar uppmärksamhet, och det är endast för att
af någon kunnigare erfara, om möjlighets en giltig
grund för sådana lagar kan finnas, som vi wä-
gat närwarande uppsats.

I alla länder gälla exceptionslagar inom mili-
tären; så att hwarje fäderneslandets försvarare, i
och med det att han ifklädt sig de wapen, som ut-
märka hans stånd, ställt sig under sin förmans
godtycke, hwilken, för wisa förseser, genast
kan hemisöka honom med ett alldeles obestämmt eller
blott i sibiriska allmänhet begränsadt straff. Såsom
stäl lärfdre har ofta blifwit anfördt, att, utan det-
ta, det icke wore möjligt att hålla en stor, wäpnad,
understundom exalterad skara, till det mesta af
ynglingar, wid den subordination som är nödig, och
icke heller att bereda den enhet och likstämmighet i
alla företag och rörelser, som det ärofulla men far-
liga krigsyrket fordrar. För exceptionslagar i det-
ta fall är således en grund uppgifwen; men för
möjligheten att öfwer des giltighet falla något yt-
trande, tarfwas en närmare sakkännedom äf den wi
äga. För oss borde det gbra tillfyllest, att, nästan
i alla tider, de liberalaste härfdrare ansatt extraju-
diciela bestraffningar oundwifliga; men wi kunna li-
wäl icke underlåta att uppmana till en mogen pröf-
ning, huruvida den från fordna Preussiska arm-
lanta corporatsläppen framfallat mera militärrif-
disciplin- och duglighet, än de nu gällande, mindre
despotiska krigslagar. Icke heller anse wi oss be-
rädda om den önskan, att exceptionslagarne, äfwen
inom militären, måtte få mycket möjligt är inskrän-
kas, då wi besluta att fäderneslandets försvarare
tillika hufwudsakligen äro frihetens, och att friheten
bäst försvaras af de fria.

Men der exceptionslagar finnas, böra de efter
wår tanka icke annorlunda anses, än såsom ett tills-
widare nödwändigt ondt. Förlätligheten måtte de af-
skaffas i samma mån nödwändigheten försvinner;
men med warsamhet, liksom allt hwad tiden hel-
gat. Denna grundsats hafwa wi med sann tillfreds-
ställelse sett följat, wid mildrandet af de militärrif-
subordinationslagarne. Så wöcket mera fremman-
de förefommer oss det förslag till stiftande af en ny
exceptionslag, som, i motsats mot denna libera-
la åsigt, för någon tid sedan uppgafs, syftande
derhån, att åt öfverna i de civila embetswer-

ten, lemna extrajudiciell bestraffningsrätt öfwer de ut-
derlydande tjenstemännen. Detta skulle åsysta att be-
fordra mera uppmärksamhet, noggrannhet och drift
hos tjenstemännen, än de hittills, enligt hwad man
således welat antyda, i allmänhet ådagalagt. Om
redan ett erkännande af nödwändigheten behöfwes,
för att bibehålla exceptionslagarne der de förut
finnas, och om de extrajudiciela bestraffningarne må-
ste anses såsom ett ondt, äfwen då när de endast
åsysta att tillwägabringa ett blindt och mekaniskt
efterkommande af uttalade commando-ord, så måste
samma nödwändighet ännu starkare bjuda, innan
man föreskrifwer extrajudiciela bestraffningar i ände-
mål att dermed framkalla och leda användandet af
eftertänka, af kunskaper och förwårswad skicklighet,
eller, med andra ord, att dresera själens förmoder-
heter. Är nu, fråga wi, i förewarande fall, en
sådan nödwändighet gifwen och styrkt? Wi hafwa,
under de sednare åren, hört i tid och otid klagas öf-
wer de underordnade tjenstemännens briffande in-
sigter och arbetsflit, och mången har i dessa klagor
mål deltagit, endast i beräkning att sålunda sje-
blifwa skad bland de bättre. Hwad insigterne ar-
går skulle det icke vara särdeles swårt att wisa, det
de icke äro inskränkare nu än förr; men då de,
huruvida de och må wara, icke rimligen kunna gäl-
la såsom stäl till inskrändet af en exceptionslag,
anse wi öfwerföddigt att säga något widare här om.
I afseende åter på arbetsfliten hwarken wilja eller
kunna wi neka, att den i många embetswerk icke
är särdeles att prisa; men wi tro icke, att extraju-
diciela bestraffningar behöfwes för att fullkomligen
wäcka den. Är öfwen af naturen och icke blott öf-
nom konungens förordnande gjord till öf, så be-
höfwer han, wi äro öfwerfytgade derom, icke ens
använda alla de lagliga medel som nu finnas stat-
gade, för att förnä de underlydande till sina sky-
digheters noggranna fullgörande. I widrigt fall skall
han, äfwen med extrajudiciell bestraffningsrätt, för
ändamålet föga eller intet uträtta, ehuru förman-
skapets godtycke mycket hårdare torde kunna verka
inom ett collegium, än bland militären, emedan,
hos en ringare personal, den esprit de corps icke
kan gbra sig gällande, som wid en armé eller wid
ett regemente, tillbaka håller de stundom allför
häftiga utbroten af befälhafwarens menfliga swag-
heter.

Det wore ännu mycket att säga här om; men hvarken tillåter rummet någon formelig wedersägning af det omtalade förslaget, eller är en sådan behöflig. Vi wilja här ännu endast anföra några exceptionslagor, för hwilkas fortsarande wi icke kunna inse någon giltig grund. Bland dessa räknas wi de stadganden, enligt hwilka personer som innehafwa wiså högre embeten, kunna afsättas utan ranssakning och dom, endast till följande af regentens godtsinnande. Det wore artigt att erfara skälen till dessa stadganden. År 1809, då wår nuwarande regeringsform utarbetades, anfördes mot deras bibehållande åtskilligt, särdeles hwad angick Landshöfdingarnes ställande under samma kategori. Hårtill svarades, att man, genom att göra Landshöfdingarne beroende af konungens wälbehag, skulle förelomma det accorderande till dessa wiktiga embeten, hwarigenom de gjordes tillgängliga för den eller dem, som hade de mesta penningar att wedersåga. Vi öfwerlemnna till hwar och ens eget bedömande, om detta ändamål blifwit wunnit; men wist är, att flera theoretiska grunder kunde anföras för den förmodan, att just ifrågawarande stadganden satt landshöfdingarnes accorderna i jemt ställande.

En annan exception af mycken wigt, är det stadgande, hwilket, till följe af den reaction mot 1809 års åfgifter och beslut, som wid Wälsdagen i Brebro 1812 ägde rum, influtit i tryckfrihets-förordningen, och hwarigenom alla tidningsredactörer blifwit underkastade Hof-Cantzlerens fullkomliga godtycke, så att denna embetsman kan, när han behagar, utan vidare omständigheter än en anmälan i Statsrådet, indraga hwilken tidning som helst, afbryta utgifwarens verksamhet, hwarefter honom kan fräntagas rättigheten att utgifwa en ny tidning. Beslutet här om togs af Ständerne endast till följe af en från ministrens sida meddelad, wisserligen ganfska effectrik målning af de omständigheter, hwilka för ögonblicket gjorde denna exception i lagen nödwändig, och under löfte att inskränkingen skulle förswinna, så snart dessa omständigheter upphört. De ifrågawarande omständigheterna woro inom ett års tid alldeles förändrade; men om ändring af inskränkingens påbudet wäntes ingen afswarsam fråga för år 1823. De skäl man åberopat för nödwändigheten att behandla en tidnings utgifware mera despotiskt än andra författare, — hwilka icke kunna be-

röfwas producten af sitt arbete och sina kunskaper, utan att, i laga ordning, för brott blifwa anklagade, utan att inför domstolen hafwa försökt sitt försvar och utan att af en jury wara skyldige kände — äro: att dagbladen gifwa mindre tid till öfwerläggning wid författandet, sprida sig snarare och verka hastigare. Hwad nu först det flyktigare utarbetandet angår, så torde wäl det böra medgifwas, att det på afhandlingarnes yttre form måste hafwa inflytande; men i afseende på innehållet kan något förhastande här alldeles icke komma i fråga, endr påtagligen inget skäl kunna genom tidnings utgifwande något uträtta, för hwilken icke, innan företagens början, de idéer äro klara och lesande, hwilka han söker att bringa i omlopp; och att behålla indragningens paragrafen för deras skuld, hwilka, utan bestämda åfgifter, åslas att strifwa för bröd, är att förklara krig och göra kostsamma anstalter till insecternas utrotande, på det de ej måtte hindra lejonet att gå sin bana fram. Det allmännare utspredandet och den hastigare werkan äro, i och för sig sjelfwa, icke att motarbeta, utan snarare att uppmuntra och befordra, så wida det är ett godt och sannt, som sprider sig och werkar; men om det är ett ondt, ett lagstridigt, så råcker lagen fullkomligen till att hämma och bestraffa det. Wärdig för allmänna säkerheten kan en tidning aldrig blifwa. Etler kan, ur werldshistorien, ett enda fall uppwisas, der denna säkerhet, genom ett tidningsblad blifwit förbränd? Nå man icke åberopa, att någon gång af fremmande magters ombud, påminnelser blifwit anförda mot uttryck och artiklar som förekommit i våra tidningar, och att, med anledning deraf, indragningar skedd; ty wisserligen är det sjelfwa exceptionslagen, som framkallat dessa påminnelser, i det den öppnat tillfälle för dem att göra sig gällande; annars skulle man wäl hafwa hört, att dylika också någon gång t. ex. i England blifwit anförda. I öfrigt wisar man icke särdeles förtroende för sina grannars känsla af allmän rättwisa, och gifwer icke något högt begrepp om sin egen sjelfständighet, då man förutsätter, att för dessa grammars skuld, exceptionsförfattningar och extrajudiciela åtgärder äro nödige.

(Slutet följer.)

F A S T I K.

Hvad är kärlek?

(Sörs. och Slut från N:o 14.)

Wälan! jag vill då uppläsa en annan taffla. Länk dig en stön sommaraston. Solen står på nedersta trappsteget af sitt tempel. Blommorna busa sig och göra korsteken. Skogstopparne bära brinnande sackor, och foglarna sjunga kärlekens hälseluja. I sjöns waggla sjunker dagen. Månen trampar sin winprås af purpurröda moln. Afstonsstjernans anlete barrar i wägen, som en Mariabild i en dopfunt. Skvarne ligga som spridda tyfstrimlor. Trädgårdarnes namnsdagspennor, stockrosorna, hafwa upphört att skriva. En fylla frimurare hwifning genombåswar allt. Inwigningens timma slår. Häftigare klappar hjertat, rödare flammar huden, och nu öppnar kärleken sina paradieportar. Du träder dit in. Från ett stormande allegretto bfwergår du till ett lugnt, melodiskt adagio, som sluttar sig i en ljus försmålkande, lent förklingande sukt. Någon ting fetas dig. Werlden synes så tom, så färglös, så utan betydelse. Du är som en fogel utan wingar, ett skepp utan segel, ett träd utan löf, en blomma utan doft. Solen och månen och stjernorna lysa dig; men i dem är ingen värma, intet lif. Bortom de blåa bergen och den blåa himmelen och de lysande werldarne, will du få någon ting ännu klarare, högre och stönare, känna någon ting ännu warmare, ljusware och saligare. Du suckar, och sucken flyger fring din i låtar fördränkta werld; men finner ingen löstgådd gren, ingen blomstrande kulle, ingen gröda tuswa att hwisla sig på. Du utsträcker dina armar, och sammar allenast den toma luften. Magtids och klagande sjunker du mot en jord, som ej har något öra för jämnem, något hjerta för deltagandet. Hwem är det då som på en ljus botten af silwerrivar, sakta sänker sig ned till ditt låger? Denna himmelska gestalt af rosor och liljor? Hwem är hon? Hwad will hon? Hwad söker hon? Du suckar och hennes bröst blir ditt echo. Du ler och mdees af återblickar. Du tänker och dina tankar blifwa låneslor. Wet du ännu icke betydelsen häraf? Dock nej, du får icke weta någon ting, förstå någon ting, tänka någon ting, ana någon ting, se någon ting; kärleken är ett barn, och detta barn här en bin-

del för fina ögon: det ser, det hör ej, det endast drömmar.

Dock du har redan brukit hemlighetens insegel. Med den första kyssen uppspringa kärlekens portar, och man inträder i dess herrliga blomstergårdar. Jag sade med den första kyssen; ty det är med den, som med den första wärblomman, den första lårfkan, det första poesiet, det första Champagneglaset: den är den ljuswasse.

Men hwad är då en kys? En kys! hwilket klangfullt ord! Enstaswigt såsom kyssen. Låt mig estertänka. Jo, en kys är twenne själar's biläger, sjerde bönen i kärlekens fader war, lifwets primula veris, tincturen af all stöma, ögnablicket af en estwighet. När själarne i ögonens fönster länge betraktat hwarandra, nedstiga de slutligen på låpparnes altare för att omsanna hwarann. Såsom twenne quacksilwervekulor, flyta twenne hjertan i kyssen tillsammans.

Äre blott den första, utan äfwen den sista kyssen är kärlekens. Öden är det andra *lilla*? Cupido.

Wet du nu icke, hwad kärlek är, då står du intet att hjälpa, hwarken med Rosens bröstdropspar, Hjernes testamente, Carlsbadermatten, eller Spanst fluga. Skaffa dig då nådebröd på Danwolken, rigla din dörr, sätt en wattenkaraffen på bordet, slapp ned rullgardinen, tänd upp din gaslampa, lägg dig på din tagemadräs och lär dig utan till Dagligt Allehanda ifrån och med 1800 till närwarande dag. Se'n du det gjort, så kan du dd när du will!

Dyn

— + + —

På denna Tidning, hwilken jemwäl nästa är kommer att fortsättas, kan, till årets slut, prenumereras med 1 Rdr 24 f. Banco. — De som till densamma wilja insända bidrag, behagade göra det under adress till Redactionen af tidningen *R o m e t e n*, eller ock genom inlemmande i Herr Normans och Engströms bokhandel.

Stockholm, tryckt hos Carl Gustaf Holm, 1825.

R o m e t e n.

N:o 16.

Onsdagen den 23 November 1825.

Swrikes Nyheter.

Stockholm. S. M. Drottningen lärer i morgon, kl. 8 e. m. gifwa cour för damer och cavaljerer.

S. S. S. Prinsessan Sophia Albertina wäntas med säkerhet till hufvudstaden, den 28 i denna månad.

Onsdagen, den 1 nästkommande December, lärer komma att frås med en bal på kongl. Slottet.

Amiralen m. m. Lagerbjelke torde, efter hvad man nu berättar, komma att intaga den lediga platsen af ordsförande i Förvaltningen af Sjöärenderne.

Förre ägaren till Engeltosta egendom, Majoren m. m. Stjernswärd, har nyligen afflidit.

Man har i dessa dagar mycket omtalat att en virtuos, som varit Tambour-Major hos Napoleon, och hade den ovanliga färdigheten, att slå 15 trummor på en gång, wäntades till hufvudstaden. Det berättas nu att denna konstnär, under det han, för en talrik mängd åskådare wisat sin skicklighet, på det sätt, att han hängande på ena foten med hufvudet wändt nedåt, slog sina trummor, af blodslag afflidit.

Om extrajudiciella bestraffningar och Exceptionslagar.

(Forts. och slut från N:o 15.)

Det kan icke nekas, att Hof-Cantzlerens indragningsmagt på en stor del af våra tidningar haft ett högst menligt inflytande, så att man nu, i såväl för egna, själfständiga tankar, öppet framtagda, ware sig till gillande eller ogillande af det i staten bestående eller det skeende, endast får se wintar och insinuationer, så framställda, att de hwarken af lagen eller af en wedertläggning äro åtkomliga. Det är, såsom wi förmoda, denna erfarenhet och den omständigheten, att hwarsje upplyst man, hwilken blifwit beträdd med ett godtyckligt wälde, self måste finna utöfningen deraf swår och motbjudande, som förorsakat att wi nyligen, wid den anställda actiönen emot Argus den 3:dje, sett Hof-Cantzleren sätta sin indragningsmagt å sido, för att låta lagen ensam tala. Så wäl i detta, som i alla andra mål, der hittills inom hufvudstaden — hwarest en riktigare och beständare anda allmänmare kan utbreda sig, än i en småstad — någon tryckfrihetsNämnd yttrat sig, hafwa, så widt wi erfarit, dess domar alltid af allmänna opinionen blifwit godkände; och då det icke lärer kunna nekas att jury-inrättningen hos oss, åtminstone hittills fullkomligen svarat mot sitt ändamål, att wara å ena sidan ett stöd för tryckfrihetens rätta bruk, samt å den andra en damm mot dess missbruk, så kunne wi icke begräpa huru densamma kan skgas vara felaktig i det afseende, som wi nyligen sett uppgifwas i en här utkommande tidning. Allbrämst kunne wi inse att selfwa tryckfriheten skulle "med ett enda slag" tillintetgöras, om der någon gång inträffade, att

juryn utföde ett "skyldig", der allmänna tänkesättet förklarade "icke skyldig"; ty sådant talade ju endast emot den för tillfället tillfatta juryn, icke mot hela juryinrättningen. Och i öfrigt kan allt hvad efter lagliga former dömes, äfwen om bristande insigter hos domaren skulle föranleda till en obillig dom, ombisligen i någon mån inifrånka eller borttaga en constitutionel rättighet. Wi se ju tryckfriheten bestå äfwen med den af Hof-Cantzleren iemnade oinfränkta magt öfwer tidningar, emedan denna icke är tagen eller utöfwad annorlunda, än efter bestämd lag, ehuru denna är wisserligen mindre enlig med rättsprincipen. Endast när godtycket, i trofts af alla lagar och till fränkande af de författningar, genom hwilka man tror sig fullt skyddad, utöfwar sitt magtspråk, endast då är den constitutionela friheten i wada.

Reflexioner.

Öfver i motgången kastar menniskan en djup blick i sin själs ewighet.

Att begära verdens herdm, är det samma som att tiggas allmosor af en girig; han ger sällan och ser nog på det utgifna runstocket.

Öfverdagslifwets agerande menniskor likna målarnas i en kortlek: de gälla blott i spel.

Culturen har mycket tyckt af en sculpteur, som så moderniserar sina bilder med afrundad wexhet i former och contourer, att till slut antikens och naturens kraftmuskler förwinna ur hans arbete.

Det är förlätligt om en nybegynnare, wid sitt första uppträde, hänföres af det bifall han vinner; men om han för mycket begäpar sig dert, liknar han snart Junos fogel, som ej förmår att lösa de granna fjädrarna från jorden. Och förgäfwes bemödar han sig, att i egentårtekens dunkla spegel framtröffa något mästerverk.

Själen somnar ofta in under lyckans sommar dagar; men verdens larmtrummor: afund, hat och bitterhet, staka henne snart waken igen och framkalla ur hennes inre de okände, sluntande krafterna till frid och seger.

Man måste känna sig liksom slägt med en idé, för att rätt kunna utveckla den. Man leker eljest fremmande med sitt ämne, hwilket bör wara införlifwadt med själen, i fall någon redig bild skall bli synbar på phantasins tafsa.

Ett poem är att likna wid en infattad juwel. Den yttre grannlåten öfwerföres man lätt för det inre wärdet. Id en, tankarnes genialitet och känslans himmelska låga utöfwa juwelen; — det öfriga hör till filigransarbetet.

En del werldsmenniskor hafwa lärt, att med ett förnämt åtsjje anse allt, som ej äger gemenskap med deras sätt att uppfatta lifwet; — i början af förtwiflan, sedan af medfödd wana och slutligen för att öblja deras inre andeliga fattigdom.

Öfver solen är för den yttre plantwerlden är kärleken i menniskohjertat; en mildt lifwande wärma för de himmelska ewighetsblommorna: frid med sig sjelf, medlidande med sin broder, förtröstan på Gud. Men wel om egoismens kyla hindrar de späda knopparnes utveckling. Wäl kan då äfwen möjligtwis någon glindrande isblomma hastigt slå ut sina breda, yfswiga blad; men ehuru själen och förbländande, kan den ej, när wintern kommer, utvärda förgångelsens kulna wind.

Själen barndomslumme och känslans milda wärme förtleswa åtminstone längre hos qwinnan än hos mannen; ty så wida hennes hjerta är godt, måste det, såsom en huld genius, wara närwarande för ett förlyckliga sin omgifning. Mannens beremot, allt mer och mer fördr i statens ledband, låter de kallt beräkande formaliteterna af werldslifwets yttre förhållanden affyla den warma genialiska andan, som i ynglingadren så trofsande höjde sina mobigawingar öfwer de bojor, hwari han likwäl sjelf smidningom sjätröas till en mekanisk werksamhet.

Werlden är en stor barnkammare, der naturen en huld, men stum moder, will underwisa sina barn genom tyfsta winkar, mildt bronspråk och talsande symboler; men de wälja ej länge förstå den djupa mening hon bär i sitt bröst. Snart öfwergifwa de hennes trogna hjerta, wanpryda sina öfwna anleten, som liknade moderns, och låna sig sula grimacerande masquer af förställningskonsten, för att i dårskapens skimrande trollpalats spela ett gylfespel med lifwets alfwar. Den wisa modren sänder dock ofta i tyfshet en sträng uppfostrarinna, som heter smärta, till deras rådbning. Hon bär en förnstaf i sin hand, ser mot himmelen och frågar hwad tiden lider. Henne måste de alla följa öfwer klippor och genom öknar, och först när de förstå hennes dunkla

wäg, återfå de sin moders förlorade grunddrag, samt uppnå en bild der de, med hoppets blickar, kunna skåda hän till deras höga osynlige faders ljusa rike.

Hvarje människa är en werld i smått, i mer och mindre mån ämnad, att, i spegeln af sin själ, se en uppenbarelse af Guds ordnande sönhet i skapelsen.

Recension.

Teckning af Venetianska Republikens stora handelswårde, dess uppkomst och dess minskning, genom upptäckten af begge Indierne. Stockholm, tryckt hos Carl Deleen, 1825; sid. 86, octavo.

Inom sitt inkränkta omfång, har denna lilla intressanta skrift lemnat en klar, ehuru kort framställning af Venedigs öden såsom handelsstat, hvarvid dess politiska historia är widbrädd, blott såvida densamma tjänar att förklara ofwunnande förhållanden. Förf. kastar en hastig återblick på Venedigs gamla inbyggare, nämner deras bosättning på de så kallade Lagunerna, och de under Attilas härjningar talrika utflyttningarne, hvilka erhöles en stark tillväxt genom Longobardernas infall. Köpingen Niato, som redan wid Attilas tid förmodas hafte sina egna tribuner och sin municipalstyrelse, blef snart medelpunkten och lifasom kärnan för hela staten. Genom ett ofukweigt frihetsfinne, handelsindustrie, mod och ihärdighet, uppsvingade sig Venetianerna snart till en ära och magt, som trotsade flera rikens förerade styrka. Venedigs kraft blef bruten af Ligan i Cambrai; men den uppöstes egentligen genom den nya riktning werldshandeln tog, efter upptäckten af America och sidwägen till Ostindien.

Den sista förf. här framställer, ger en redig öfversigt af den märkwärdiga handels republikens öden. Mången läsare torde dock, med recens., sgerna se, att ej åtminstone en kort teckning af dess sällsamma styrelse författning blifwit lemnad; deris genom skulle arbetet ganska mycket hafwa wunnit uti interesse, och flera handlinger framstätt i ett klarare ljus. Skälet härtill torde man finna i den säll förf. walt. Denna är lätt och liflig; men råder tydligen

ett oratoriskt bemäddande, och för ett sådant skriftligt lämpade sig ej framställningen af Venedigs bystra och dunkla statsformer.

Litterära Nyheter.

Utdrag af ett bref från Berlin.

Bland den ofantliga mängd olika artade artiklar, dem Tysklands talrika litterära journaler erbjuda, äro de som röra Sverige wänligen de roligaste, genom sina lösliga mistag och den grofwa ofunnighet rårande förhållanden derstädes. Utan att om-tala de förbräkningar af namn, boktitlar, o. s. w. hwaraf uppgifterna öfversälda, will jag omnämna endast en artikel i en härwarande tidning, hwilken annars synes vara en af de bäst underrättade om hwad i Sverige påserar. Sedan den nemligen omnämnt Swenska litteraturens huswudsaktligaste producer under förliden winter, fortfar densamma: "Cancellierådet Wallmark har upphört med redactionen af tidningen Journalen, hwilken blifwit öfwertagen af den såsom skald berömda Atterbom." — Förf. öfrigt har här uppställt ett starkt begär, att känna Swenska litteraturen. Baron De la Motte Fouqué har i detta ändamål lärt sig Swenska. Fru Helwig arbetar öfrigt att göra Sverige kändt i Tyskland. Hon håller på att sluta sin öfversättning af Fritzius Saga i sin helhet. — Man hade här mycket hört talas om romanen Spader Dame, och har förfärligt den för att öfversättas.

Musik.

Behofwet af en Academie, som ej inkränker sig blott till det afwarsamma, utan äfwen håller sig wid det skämtande, börjar i samning allt mer och mer låta känna sig. Wisserligen kan det intasitet göras, att de senare årens täflingsfrister begynt, genom sin åt tomiken lutande natur, taga en muntrare riktning och sålunda lemna en gladare utsigte för framtiden. Detta kan dock, så länge Academien fortfar att hålla sig wid det strängt afwarsamma, och hwilket hon i stöd af sina stadgar måste göra, icke öfvergå till något mer än en blott önskan. Skället wore det werkligen af hög wigt

om ett antal personer, efter vederbörlig tillstånd, förenade sig till inrättandet af en Academie eller ett sällskap för det iqvialiska och gada. Då den allvarsamma Academien firar sin högtidsdag två dagar före det så kallade vinterstarbraket eller den längsta natten, då Phoebus, skaldernas Gud, uppgår kl. 9, 3 och nedgår kl. 2, 57 min., så kunde den skåmtsamma hege sin högtid på sommarsolsståndsdagen den 20 Junii, då Phoebus uppgår kl. 2, 45 och nedgår kl. 9, 15 min. Såsom stora priset kunde, i stället för 26 dukater gifvas 26 buteljer Petersons gu'a lack, och för Mention honorable 6 buteljer Lorents porter eller af det framdeles med förbudan och långtan emotsedda Arenanders. Allt den stund högtiden stredde just under blomstertiden, hvad hindrade att ju stadens glada tårnor wid tillfället hade sig en Rosenkran's färdig till den lyckliges bekrönning. I stället för waktbaswande drabantier, kunde man wid dörrarne för tillfället höfliga anmoda stad- eller brandwakter. För att nu kunna prof af ett måsterstycke, som wäl förtjenar, efter genomläsandet, en butelj, aftrycka wi följande till oss insända poem:

Affskeds-Årta med chor, Hungen af De moissete X. wid hennes Recette. Egen composition. Carlströna, tryckt hos N. E. Flygare. 1824. 4:o.

Si tiden närmar sig allt mera
Från denna stad wi resa må
Ett stöd som träffar många flera,
Det jallt sin gång skall gå;
Ja både jag och de andra
Wi känna affskedstimmans wigt,
Wi känna affskedstimmans wigt:
Och när det kommer wi skall wandra,
Intag ett stöd från slögt till slögt.

Från första hus till minsta hydda
Wår tack mottag, o stadens folk!
Tack för den gång! nu skall wi flytta;
Erlänsligt hjerta är wår folk.
Ja både jag och de andra &c.

Recitativ.

Och nu är tiden snart inne:
Allt hur det klappar i våra hjertan!
O Gud! nu måste wi resa,
Hwilken stöd och ewig smärta.

Allt eget med chor.

Denne glädjen för våra dagar,
Hwilken klappar i vårt bröst,
Är det endast wi tager,
Att återse dem är wår tröst!
Må Gud dem städs bewara!
Är dagligen wårt rop,
Och Eder hålsa spara,
Är endast wårt hopp.

Äf tacksamhet äro dessa versar
För denna stadens wäl dicterade.

S N:o 265 af Dagligt Allehanda läser man med synnerlig uppbyggelse följande:

”Lund den 27 November. Det berättas att biskopen öfwer Werid stift Doct. Legnéer tänker, sedan han försäkt sitt i Lund belägna hus, afflytta till Werid, och tyckes det vara så mycket troligare, att bemålte H:r Biskop önskar ju för dess hellre taga det honom nådigst anförtrodde stifts angelägenheter på närmare håll i ögnafigte, som han från påstift den 1824 o: bestridt någon offentlig befattning wid universitetet och således bör längta att återkomma i werksamhet.”

I anledning här af frågas, om det kan förhålla sig med denna nyhet, som med karbuserna, hvilka buro Malmö och Gelle stämpel; men påstods icke wåra tillverkade derstädes. Äf förhållandet twertom, gläder det oss att det gagneliga kontrollverket äfwen spridt sig till Lund.

För war det med, snillet som med strömmarne på jorden. De singo gå sin mil obehindradt. Nu måste de wid hwarje fjerdingswäg göra halt, för att wåra till handräkning wid en awarn, såg eller pappersbruk.

Wi torde framdeles komma i tillfälle att upphemta några flere efterfördrag af lika lysande innehåll.

—————
Rättelse.

N:o 15, sid. 1 sp. 1 r. 17 st. Commercc-Co-legium, I. Kammar-Collegium.

—————
Stockholm, tryckt hos Carl Gustaf Holm, 1825.

R o m e t e n.

N:o 17.

Lördagen den 26 November 1825.

Snrikes Nyheter.

Stockholm. Den cour, som följande torsdags e. m. gafs hos S. M. Drottningen, blef afbruten af en högst olycklig händelse. Under det spectafel, som nämnde dag gafs på dramatiska theatern, kom elden lös i machineriet och grep omkring sig med den häftighet, att allt bemödade för des släckning blef fruktlös. Det gamla husets hwall och murar trotsade likväl lågorne och stå ännu qwar, såsom ett bevis på styrkan och waraktigheten af våra förfäders arbeten. Ingen af de närwande spectatörerne skadades; men deremot lära 3:ne personer af theaterpersonalens domesilker hafwa omkommit, och desutom en timmerman blifwit illa skadad. Undersökning, angående orsakerne till eldens utbrott, hölls hos kongl. Öfwerståthållare-embetet förlidne gårdags afton, och derwid lärer, efter hwad wi af flere tillstädeswarande personer hört berättas, hafwa blifwit upplyst, att genom någon wårdslöshet af arbetarne, elden uppkommit i machineriet på nedersta botten.

Hwad som härwid förekommer oss anmärkningsvärdt är, att, ehuru kongl. theatrarna hafwa egna eldsläcknings-sprutor, dessa wid ifrågawarande tillfälle icke i tid begagnades. Wål sågo wi en spruta, stående utanför theaterhuset; men hwarken war slangen dertill upplöst eller fanns i sprutkaret något watten, och något folk till serwering war icke eller tillfinnandes, utan fremmande personer, som händelsewis tillkommo, måste, så godt de förstodo, ställa sprutan i ordning och anställa watten.

En annan omständighet, som wid denna eldswåda yppat sig, torde oss förtjena uppmärksamhet. Det folk, som wid eldswådans tillkännagifwande insåde sig, för att deltaga i släckningen, stodo ännu qwar förlidne gårdags afton, men så utmattade af nattwaf och strängt arbete, att de söga förmådde något uträtta. Wi hörde dem begära att blifwa aflösta, och man sade, att Öfwerståthållare-embetet skulle anmodas, att distaffa nya arbetare. Wåhända har nämnde embete någon utwäg härtill; men knappast lära personer finnas, hwilka en sådan aflösning sagligen kan åläggas. Om nu förlägenhet att erhålla ett tillräckligt antal släckningsmanskap uppkommer wid en eldswåda, som gripit så litet omkring sig, som denna, hwad skulle då icke ske, i händelse en dylik olycka af större omfång och häftighet inträffade. Denna reflexion föranleder oss till den önskan, att eldsläckningsanstalterne inom hufwudstaden måtte ställas på eu mera ändamålsenlig fot; ty directie-nen af Stockholms Stads Brandförsäkringswerk bör icke rimligen kunna wänta eller begära, att ehuru brandförsäkringsverket uppbär dryga afgifter af de fleste husägare inom hufwudstaden, innewånarne själwe i massa frivilligt skola draga försärg om eld-släckningen, eller dertill af stadens embetsmyndigheter öfwerwalas och förmås.

Allmänheten lärer till julen ha att räfna på förlita delen af ett högst intressant och för war historia wigtigt arbete: Swenska Riksdagarne från

1719 till 1772. I denna första del, som kommer att innehålla riksdagen 1719, har författaren främst upptagit secreta utskottets protocoeller och handlingar, derefter följa hvar i sin ordning de serfälda Riksståndens egna protocoeller och handlingar, med undantag af det fjerdas, hvars handlingar för den tiden icke finnas. Slutligen följer ett bihang, som upplyser genom autentiska handlingar, den namnkunniga actionen mot Baron Örts.

Med det första kommer en stor opera *Lesonda* af von Gehe med musik af Spohr, att uppföras på Operatheatern. Scenen föreställs vara uti Indien.

Bibliographisk Notice.

A Kongl. Bibliotheket härstädes finnes ett till inskrip utbjudit Manuscript, bland de vackraste och präktigaste man kan få se. Det innehåller 168 pergamentsblad i quart format. Handskriften är hög, ren och klar, utan synnerligt många och besvärande abbreviaturer; men tillika nästan utan alla stiljetecken. Initialerna äro med färgyllningar och lysande färgor rubricerade, samt prydda med arabesque-figurer och isfver. Till innehållet utgör det ett *Breviarium*, föregått af ett *kyrko-calendarium* och derefter följa tvänne blad med astrologiska reglor och underrättelser om zodiacal-teknens inslytande på Välsan. Men hvad som egentligen gör denna cuder högst intressant och märkvärdig, är dess egenhet att vara monument af troligen den äldste miniatur målarkonsten i Europa. Den är neml. prydd med 35 sådana målningar i wafffärgor, öfwer ättliga af de ämnen, som i böckerna och psalmerna förekomma. Den första af nämnde teckningar föreställer *Mariae Bebildelse*, den sista tvänne änglar som upplyfta monstransen. För öfrigt tyckas de icke alla vara af samma målare, ty då teckningen uti en del är full af fel, är den i andra tåmmeligen correct; men färgornas pragt och fliten i arbetet är lika öfwer allt. Märkligast är dock målningen på sista bladet i boken, utförd antingen i olja, eller i

wafffärg med någon slags fernissa öfverdragen. Den framställer fem porträtter, af hvilka de tvänne understa torde föreställa *Ferdinand Catholicus* och *Isabella*. De äro målerligen utförda och det landskap, som synes bakom *Ferdinand* i bakgrunden, på hvilket en slagning levereras, är utfördt med en finhet och ett behag i grupperingen, som icke nog kan berömmas. Samma omöde gäller äfwen om det jagstykke, hvilket intager fonden bakom *Isabellas* porträtt. — Efter alla sammanstämmande kännetecken, synes denna handskrift vara ifrån trettonhundratalet.

A f u s t i f.

Min högtårade Herr Farbror!

Då det alltid skall och bör vara mitt ifriga beödmående, att befördrå min wördade Farbrors ära och berömmelse, kastar jag att åter fullgöra ett så kårt och dyrbart äliggande, genom meddelandet af följande utdrag ur en i dessa dagar utkommen bok, benämnd: *Argus i Olympen*. Komedi med stort Spectakel och full Orchester, i twänne Acter.

Första Acten.

Första Scenen.

Juno, ledande kon Jo, klappar på porten.
Argi tjänstande. Gwillen, under royaltéens imposanta emblem cachera^d), person är det, som dristar klappa på porten?

Juno. Bor icke den widdberömda kowaktaren och werldreformatorn Argus här?

Tjänstanden. På detta finala utbrott^{*)} swaras med ett kort nej.

Juno. Är icke detta hans stoff.

Tjänstanden. Jo!

Juno. Nå, bor han då intet här?

Tjänstanden. Utan att hasardera^{*)} mitt swar, får jag developpera, att Argus alldrig bor han residera.

Juno. Ingen twif om ord! Jag vill blott weta, om han är hemma.

Tjänstanden. Nej!

^{*)} Se Argi fransosierade uttrott i årgångarne 1824 och 25.

Juno. Och likväl sade du nyss, att han residerar här.

Tjenstanden. Låt oss icke bofera detta sjuget *) (ämne)! Min husbonde är, som Hohenstaufen, öfver allt och ingensådes, såtunda icke provisoriskt etalerad, hwilket wore en instränknings-calamitet, inom något wist rum, tid eller personer, utan han är utspridd kring hela werlden.

Juno. Det hade varit rätt bra, om jag för en stund sedan wetat detta; jag hade då undsluppit bewäret att söka upp honom här i ödemarken. Men, som han är alltså närvarande, så lärer han väl också wara till sinnandes här. Säg honom, att någon biffar tala med Hans Herrlighet i ett angeläget ärende, notabene mellan fyra ögon.

Tjenstanden. Det låter sig icke effectuera.

Juno. Af hwad stål?

Tjenstanden. Emedan den hwar's corps diplomatique, öfriga notabiliteter och högre fonctionairer *) ega sina hundrade ögon, omöjligt kan under denna arbets-säsong *) gifwa audience mellan fyra.

Juno. Nå, så säg honom då, att jag begär audience mellan hans hundrade och mina två ögon.

Tjenstanden. Hwem får jag saluera ifrån?

Juno. Från ett fruntimmer.

Tjenstanden. Nog exploiterar *) jag, att ni är af det släktet; men jag skulle också gärna wilja weta species.

Juno. (fattande honom i armen). Bytinge, raisonera icke med mig, utan gör din skyldighet och bet på ögonblicket!

Tjenstanden. Nå, nå! bara jag får weta raison.

(Han stundar in.)

Juno. En nåkwis slungel, hwilken slår omkring sig med ord, som en Wästgöthe med lurendrejserikram. Men hwad är att göra? Man måste, för att ernå sitt syfte, se genom fingren dermed. Mitt beslut är toget. So måste aflägnas. Här genom skall Jupiters befärläk till henne kallna. Argus är den enda, åt hwilken jag med säkerhet kan anförtro henne. Han har ett stort renommé, och skall ega orimliga talenter. Han retablerar allt,

huffar allt, förädlar allt. Ingenting undgår hans skarpsynthet. Förstår han nu i min manssell ingjuta en sann publicitet, se då är min but wunnen. So är rykt undan såga mederbändes länder, och jag har fått måtta min hämndlystnad.

Tjenstanden (utkommande). Den store Argus gifwer ej audience i dag.

Juno. Af hwad stål?

Tjenstanden. Emedan han är syfelfatt med att preparera knallvulwer.

Juno. Till hwad ändamål.

Tjenstanden. För att dermed estocadera professor Steffens och hela den historiska skolans anhang.

Juno. Det kan ju gå för sig i morgon?

Tjenstanden. Då måste han för det första peinturera Nordamericaniska fristaternas presidentstol; — för det andra: med en zymosimetre gradera jäsningsproccessen af de liberala ideerna i Spanien och Grekland; — för det tredje: noga uträkna tiden, när, efter en anställd operatio cæsarea på feodalismen, republicanismen framkom i werlden; — för det fjerde: ruminera en ny taktik för converserande nationalrepresentanter; — för det femte: ponderera en mängd envelopperande drakar, som komma att divertera sig mellan planeterna, för att débarquera en allmänare publicitet i werldsrymden; — för det sjette: penetrera ett nytt inoyen att koka swartan ur Negrerna, till att upphäfwa den förhålliga stråfstrålnaden mellan swarta och kwita; — för det hunde: retondera en rikshushållsbot öfwer allt hwad stapadt är, till ett entafement wid den stora revisionen på yttersta dagen, — så att det är alldeles impossible att få någon entrevue med honom, hwarken i dag eller i morgon.

Femte Scenen.

Argi Stott.

(Stor folksamling).

Chor af folkskaran *).

Tre äro de, som mest blåskt i vår werld:

Argus, Napoleon, Plato.

Argus dock egnas vår yppersta gård,

Han är den sörsta till dato.

*) Se Argi fransöskrade uttryck i årgångarne 1824 och 25.

*) Mel. Act, om wi hade, go' wänner! en så, m. m.

Gjette han är, filosofen och poet,
Allt hvad som händer och skall hända han vet.
Tre äro de, som mest blänk i vår werld;
Argus, Napoleon, Plato.

Wist war Napoleon tapper och stor,
När han wann slaget wid Jena;
Men, hade Argus der varit, min bror?
Säkert han tagit till hena.
Er-lejfar nämligen, Bonapart' sjeff,
Säkert han sprunget burdus i en elf.
Tre äro de, som mest blänk i vår werld;
Argus, Napoleon, Plato.

Plato war wist icke dum; men hans ton
War dock för blygsam och sedig,
Och, om man läser hans speculation,
Är den mot Argi för redig.
Ej han förstod sig på publicitet;
Men det gör Argus, hwem wet icke det?
Tre äro de, som mest blänk i vår werld;
Argus, Napoleon, Plato.

Hade blott Plato sin samtid förskätt,
Dagblad han wist redigerat.
Då han på byllan in folio ej blott,
Men också på disten brillerat.
Då ej i bojer hans land blifwit sänkt,
Ja, sjelfwa Turken förnufstigt då tänkt.
Tre äro de, som mest blänk i vår werld;
Argus, Napoleon, Plato.

(Ett Argus-hufwud uppläser ut ett tidningsblad).

Argus-hufwudet. Man will weta, att Jus
piter kommer att hålla statsråd. Resultaterna deraf
äro of obekanta.

En åhbrare. Hur fint och warsamt han ut-
trycker sig!

Argus-hufwudet. Det påstås, att en split-
terig sol skall komma att uppsättas på himmel-
en, wid det snart instundande sommarförländet.

En åhbrare (seende upp mot himmel-
en). Ja, ja, jag håller det intet orroligt; hon är gammal,
men wi ha, och bbejar se bra skral ut.

Argus-hufwudet. Det omtalas såsom sk-
fert, att Argus blifwit upphjfd till Siver-fo-
nParis.

En åhbrare. Det har han också, ta mig tu-
san! ärligen förtjent.

Argus-hufwudet. Ett rykte går, att en
6000 mils not skall komma att dragas mellan Spa-
nien och Eddra America.

En annan åhbrare. Tänk, den Argus!
han wet också allting.

Argus-hufwudet. Detta fordrar dock när-
mare bekräftelse.

Samma åhbrare. Ja, det må jag tro.
Hwem skulle wäl ha stått ut med att äta opp all
den fisken?

Argus-hufwudet. En publicitet och con-
stitution:

En åhbrare. Lyft, godt folk, forla ej så
mycket! Här få wi höra något grundeligt.

Argus-hufwudet. Naturen har gifwit gås-
sen fjäder i hjerten och en tidnings skrifware fem
fingrar på handen, troligen i den wisa affigt, att
intetdera af dessa skulle blifwa obegagnadt. När nu
de fem merbemälda fingrarna gripa efter de ofwan
besagda gåsfjäderna, så uppkommer hwad man
kallar publicitet. Constitution åter will icke säga an-
nåt, än å ena sidan publicisternas rättighet till gås-
pennorna, och å andra sidan gåswaktarens ansvar-
ighet, att hålla dessa pennor publicisterna till han-
da, när och hwarest de behoga.

Några åhbrare. Superbt, superbt! Vår
oh hurra, go' wänner!

Folksamlingen. Hurra, hurra!

Argus-hufwudet (med en nick på hufwudet).

Qui n'aime pas Argus n'estime pas son roi;
Et n'a selon Argus ni dieu, ni foi, ni loi.

Folkskaran. Hurra, hurra!

(De förskingra sig småningom åt flera
håll.)

Jag hade wäl ernat upptända några rökoffer
för min farbror, äfwen ut comediens andra act-
men då utrymmer nekaf mig detta, wägar jag wdr
samt föresså farbror ett, åtminstone flygigt, ögnat
i sjelfwa boken.

Kometen.

Stockholm, tryckt hos Carl Gustaf Holm, 1827

R o m e t e n.

N:o 18.

Onsdagen den 30 November 1825.

Inrikes Nyheter.

Stockholm. Förlidne gårdag hölls conseil; man tror att den lediga Justitiärådsplatsen då blifwit återbesatt. Den allmänna wäntan är nyfiken att erfara, hwilken af de många dem ryktet bestämt till denna wigtiga plats, werkligen har kommit att intaga densamma.

H. K. H. Prinsessan Sophia Albertina är erkom till hufvudstaden förlidne måndags e. m.

I dag hitwäntas H. E. Herr Grefwe De la Gardie.

Den betydliga och wackra egendomen Hätuna-holm, har nyligen af Grefwe. Bonde blifwit försäld till Commercerådet Filén, för en köpesumma af 75,000 R:de banco.

Om Publicitet och Opposition.

Den gamla indelningen af regeringsfätten, i monarchie, aristocratie och democratie, affer endast den yttre formen. Med hänsyn till det inre wäsendet kan regeringsfätten — det ware sig fördrifigt monarkiskt, aristokratiskt eller demokratiskt, — icke hafwa någon annan character än antingen såsom constitutionellt frift, eller inconstitutionellt despotiskt. Grundsatzen för detta sednare är ytterst ingen annan än fruktan, ty underfåten wet med sig, att han heter af magtens wet och wälbehag; han har således inga rättigheter att fordra; hwilken det skydd

till heder, lif och egendom han njuter, skänkes honom blott af nåd, och han måste i hwart ögonblick befara, att den na kan tagas ifrån honom. För det constitutionela regeringsfättet utgör förtroendet den innersta lifsprincipen, emedan, under en sådan styrelse, ingen kan eller bör kunna behandlas annorlunda än enligt tydlig föreskrift i allmänt bekant lag, och regeringen der är förbunden att, med försäktande af allt annat, arbeta för det helas wäl. Men nu ligger det i förtroendets natur, att detta kan framkallas och befordras endast af ömsesidig öppenhet, och liksom det beröfres, i hwarje constitutionelt samfund å ena sidan icke allenast är hwarje underfåte tillåtet, utan i wist afseende för honom en pligt, att frift yttra sig öfwer styrelsens, på det helas bestånd och wälmåga inslytande åtgärder, måste å den andra regeringens mått och steg wara tillgänglige, när som helst för allmänhetens kännedom. Dessa grundsatser äro af sig sielwa omedelbart gällna, och måste nödwändigt, genom deras egen inre klarhet, befinnas ömoföglige; ty ingen kan förakta sig på den, som ständigt insweper sina beslut i ett ögenomträngligt hemlighetsmörker. Dock kan det icke sättas i twifwel, att ett sådant handlingesfätt beständigt iakttaget, wäcker mindre oro, än om någon gång försök dertill råbes; ty i förra fallet är det bekant hwad man har att wänta, i sednare åter räknar man på öppenhet och förtroendes så mycket mera, när den öfdrömodadt brister.

Till hwad grad Sveriges lagstiftare af år 1809 uppskattade wigten och nödwändigheten af full publicitet i ett constitutionellt samhälle, ser man af 2:de § 4 mom. Tryckfrihetsförordningen, der det bjudez, att alla handlingar rörande allmänna ärenden, böra, wid domstolar och andra verk och ämbeten "genast och utan tidsutdrägt emot lösen utlemnas åt hwem